

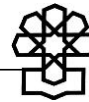
انتشار اطلاعات و دسترسی شهروندان به اطلاعات از منظر قوانین و مقررات

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین

کد موضوعی: ۲۸۰
شماره مسلسل: ۱۶۲۰۲
دی‌ماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

چکیده.....	۱
مقدمه.....	۱
۱. دسترسی آزاد به اطلاعات در منشور حقوق شهروندی.....	۲
۲. دسترسی آزاد به اطلاعات در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....	۳
۳. دسترسی آزاد به اطلاعات در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی.....	۴
۴. دسترسی آزاد به اطلاعات در مقررات مصوب هیئت وزیران و وزارتخانه‌ها.....	۱۱
۵. موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات در مصوبات شوراهای تخصصی حوزه فناوری اطلاعات.....	۱۴
جمع‌بندی.....	۱۸
منابع و مأخذ.....	۱۸

انتشار اطلاعات و دسترسی شهروندان به اطلاعات از منظر قوانین و مقررات

چکیده

انتشار اطلاعات و دسترسی شهروندان به اطلاعات بهنگام، صحیح و در قالب مناسب ازجمله پیش‌نیازهای تحقق سیاست‌های کلی نظام اداری و سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی مقام معظم رهبری هستند. در این گزارش پس از معرفی سیاست‌های مربوط به دسترسی آزاد به اطلاعات در منشور حقوق شهروندی، مهم‌ترین قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی، مصوبات هیئت‌وزیران و شوراهای تخصصی حوزه اجرایی فناوری اطلاعات مانند شورای اجرایی فناوری اطلاعات و شورای عالی اداری ذکر می‌شوند. به نظر می‌رسد موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات در مرحله تقنین به مقدار کافی مورد توجه قرار گرفته است اما در اجرا اقدام یکپارچه و هماهنگ دستگاه‌های اجرایی برای انتشار اطلاعات قابل استفاده و ایجاد کانال‌های استاندارد ارتباط با مردم نیازمند همکاری همه اجزای قوای سه‌گانه است. از آنجاکه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تکالیف مجلس شورای اسلامی در انتشار اطلاعات را معین کرده است مجلس شورای اسلامی باید در خط مقدم اجرای سیاست‌های دسترسی آزاد به اطلاعات و اجرای استانداردهای مربوط به آن باشد.

مقدمه

دسترسی به اطلاعات از دو منظر سیاست‌های اداری و اقتصادی قابل بررسی است. از منظر سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی توسط مقام معظم رهبری (در سال ۱۳۸۹) «شفاف‌سازی و آگاهی‌بخشی نسبت به حقوق و تکالیف متقابل مردم و نظام اداری با تأکید بر دسترسی آسان و ضابطه‌مند مردم به اطلاعات صحیح (بند «۱۸») و جذب و استفاده از ظرفیت‌های مردمی در نظام اداری (بند «۱۹»)» به قوای سه‌گانه تکلیف شده است. در سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (سال ۱۳۹۲) محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید^۱ (بند «۳»)، شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا (بند «۱۹») و شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار (بند «۲۳») به قوای سه‌گانه تکلیف شده است.

۱. اطلاعات یکی از عوامل تولید است.

از زاویه دید سیاست‌های اداری، دسترسی به بعضی از انواع اطلاعات همچون حقوق و تکالیف قانونی هر شخص از حقوق ذاتی هر شهروند است و برای جذب و استفاده از ظرفیت‌های مردمی باید بعضی از انواع اطلاعات در زمان و قالب مناسب در اختیار عموم قرار گیرد. از زاویه دید اقتصادی، انتشار بهنگام و کارآمد اطلاعات و دسترسی عادلانه شهروندان و کسب‌وکارها به بعضی اطلاعات از ملزومات ایجاد محیط رقابتی بدون رانت و کاستن از هزینه تولید و کاهش مخاطرات کسب‌وکارهاست.

اطلاعات یکی از مهم‌ترین عوامل تولید است و دولت‌ها با مقررات‌گذاری و اجرای سیاست‌های عرضه اطلاعات درست و بهنگام، منجر به تسهیل جریان نوآوری، افزایش شفافیت و اعتماد عمومی و جلوگیری از رانت در جامعه می‌شود. با توجه به اهمیت موضوع تقنین دسترسی به اطلاعات و تحقق سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری، در این گزارش تلاش می‌شود قوانین و مقررات مصوب در زمینه دسترسی به اطلاعات بررسی شوند و بعضی از اقدامات قابل اجرا شناسایی شوند. در این گزارش، موضوع انتشار اطلاعات و دسترسی آزاد به اطلاعات در قانون اساسی، قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی و مصوبات هیئت‌وزیران بررسی شده است. بنابراین ابتدا انتشار اطلاعات و دسترسی شهروندان به اطلاعات در قانون اساسی ذکر می‌شود. سپس قوانین مصوب مجلس در زمینه دسترسی آزاد به اطلاعات مورد توجه قرار می‌گیرد و نهایتاً مقررات مصوب هیئت‌وزیران و سایر شوراها عالی ذیصلاح در این زمینه ارائه می‌شود.

۱. دسترسی آزاد به اطلاعات در منشور حقوق شهروندی

منشور حقوق شهروندی با هدف استیفا و ارتقای حقوق شهروندی و به‌منظور تدوین «برنامه و خط‌مشی دولت»، موضوع اصل یکصدوسی‌وچهارم قانون اساسی، در سال ۱۳۹۵ تنظیم شده و به امضای رئیس‌جمهور رسیده است. منشور حقوق شهروندی شامل حقوقی است که یا در منابع نظام حقوقی ایران شناسایی شده‌اند و یا دولت برای شناسایی، ایجاد، تحقق و اجرای آنها از طریق اصلاح و توسعه نظام حقوقی و تدوین و پیگیری تصویب لوایح قانونی یا هرگونه تدبیر یا اقدام قانونی لازم تلاش خواهد کرد. این متن جنبه قانونی ندارد و برداشتی از دیگر قوانین مصوب همچون قانون اساسی است. بخشی از مواد این بیانیه در زمینه دسترسی آزاد به اطلاعات است که در جدول ۱ ارائه می‌شود.

جدول ۱. تکالیف منشور حقوق شهروندی در زمینه دسترسی آزاد به اطلاعات

شماره ماده	متن بیانیه
(۲۲)	حق شهروندان است که از تصمیمات و اقدامات اداری که به نوعی حقوق و منافع مشروع آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهند، آگاه شوند.
(۳۳)	حق شهروندان است که آزادانه و بدون تبعیض از امکان دسترسی و برقراری ارتباط و کسب اطلاعات و دانش در فضای مجازی بهره‌مند شوند. این حق از جمله شامل احترام به تنوع فرهنگی، زبانی، سنت‌ها و باورهای مذهبی و مراعات موازین اخلاقی در فضای مجازی است. ایجاد هرگونه محدودیت (مانند فیلترینگ، پارازیت، کاهش سرعت یا قطعی شبکه) بدون مستند قانونی صریح ممنوع است.
(۳۰)	حق شهروندان است که به اطلاعات عمومی موجود در مؤسسات عمومی و مؤسسات خصوصی ارائه‌دهنده خدمات عمومی دسترسی داشته باشند. همه دستگاه‌ها و نهادها موظف به انتشار مستمر اطلاعات غیرطبقه‌بندی شده و مورد نیاز جامعه می‌باشند.
(۳۱)	حق شهروندان است که به اطلاعات شخصی خود که توسط اشخاص و مؤسسات ارائه‌دهنده خدمات عمومی جمع‌آوری و نگهداری می‌شود دسترسی داشته باشند و در صورت مشاهده اشتباه، خواستار اصلاح این اطلاعات گردند. اطلاعات خصوصی مربوط به افراد را نمی‌توان در اختیار دیگران قرار داد، مگر به موجب قانون یا با رضایت خود افراد.
(۳۲)	کودکان حق دارند به اطلاعات مناسب با سن خود دسترسی داشته باشند و نباید در معرض محتوای غیراخلاقی، خشونت‌آمیز یا هر نوع محتوایی قرار گیرند که موجب غلبه ترس یا بروز آسیب جسمی یا روانی شود.
(۳۴)	حق شهروندان است که از مزایای دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک، فرصت‌های آموزشی و توانمندسازی کاربران به صورت غیرتبعیض‌آمیز برخوردار شوند.
(۶۹)	حق شهروندان است که از فرایند وضع، تغییر و اجرای سیاست‌ها، قوانین و مقررات اقتصادی اطلاع داشته باشند و نظرات خود را به اطلاع مرجع تصویب‌کننده برسانند و با فاصله زمانی مناسب از اتخاذ تصمیمات متفاوت با سیاست‌ها و رویه‌های پیشین مطلع شوند تا بتوانند خود را برای وقوع تغییرات آماده کنند و پس از اتخاذ تصمیم و برای رعایت اصل شفافیت، شهروندان حق دارند با اطلاع‌رسانی عمومی از تصمیمات آگاهی یابند.
(۷۰)	حق شهروندان است که به صورت برابر و با شفافیت کامل از اطلاعات اقتصادی و از جمله اطلاعات مربوط به برگزاری مزایده‌ها و مناقصه‌ها مطلع شوند.

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود منشور حقوق شهروندی اطلاعاتی را که دسترسی به آن از جمله حقوق شهروندان تلقی می‌شود را مشخص کرده است. از جمله این اطلاعات می‌توان به تصمیم‌ها و اقدام‌های دولت، فرایند وضع قوانین و مقررات و همه اطلاعات موجود در فضای مجازی (مگر با منع قانونی) اشاره کرد.

۲. دسترسی آزاد به اطلاعات در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۵۸ به تصویب رسید و در سال ۱۳۶۸ مورد بازنگری قرار گرفت. در برخی از اصول قانون اساسی، دسترسی به بعضی اطلاعات از جمله حقوق مردم فرض شده است. در جدول ۲ تکالیف مربوطه قابل مشاهده است.

جدول ۲. دسترسی آزاد به اطلاعات در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

شماره اصل	موضوع
اصل پنجاه و پنجم	دیوان محاسبات به کلیه حساب‌های وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که به نحوی از انحاء از بودجه کل کشور استفاده می‌کنند به ترتیبی که قانون مقرر می‌دارد رسیدگی یا حسابرسی می‌نماید که هیچ هزینه‌ای از اعتبارات مصوب تجاوز نکرده و هر وجهی در محل خود به مصرف رسیده باشد. دیوان محاسبات، حساب‌ها و اسناد و مدارک مربوطه را برابر قانون جمع‌آوری و گزارش تفریغ بودجه هر سال را به انضمام نظرات خود به مجلس شورای اسلامی تسلیم می‌نماید. این گزارش باید در دسترس عموم گذاشته شود.
اصل شصت و نهم	مذاکرات مجلس شورای اسلامی باید علنی باشد و گزارش کامل آن از طریق رادیو و روزنامه رسمی برای اطلاع عموم منتشر شود. در شرایط اضطراری، در صورتی که رعایت امنیت کشور ایجاب کند، به تقاضای رئیس‌جمهور یا یکی از وزرا یا ۱۰ نفر از نمایندگان، جلسه غیرعلنی تشکیل می‌شود. مصوبات جلسه غیرعلنی در صورتی معتبر است که با حضور شورای نگهبان به تصویب سه چهارم مجموع نمایندگان برسد. گزارش و مصوبات این جلسات باید پس از برطرف شدن شرایط اضطراری برای اطلاع عموم منتشر گردد.
اصل نودم	هر کس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قوه قضائیه داشته باشد، می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است به این شکایات رسیدگی کند و پاسخ کافی دهد و در مواردی که شکایت به قوه مجریه و یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدت متناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.

همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود، گزارش تفریغ بودجه، مذاکرات مجلس شورای اسلامی و نتیجه بررسی شکایت از نهادهای عمومی توسط مجلس شورای اسلامی طبق قانون اساسی باید منتشر شود. از آنجاکه متولی همه این امور مجلس شورای اسلامی است، این اصول نشان می‌دهند که قوه مقننه یکی از نهادهایی است که طبق اصول قانون اساسی باید سرآمد دستگاه‌های دیگر در زمینه انتشار اطلاعات باشد.

۳. دسترسی آزاد به اطلاعات در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی

موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات در تعداد زیادی از قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی مطرح شده است. ۱۱ مورد از مهم‌ترین قوانین مرتبط با دسترسی آزاد به اطلاعات عبارتند از: قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد، قانون تجارت الکترونیکی، قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶)، قانون ارتقا سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، قانون اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، قانون ۵۷۰ ماده‌ای آیین دادرسی کیفری، قانون

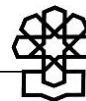
آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی (مواد ۵۷۱ تا ۶۹۹) و قانون مدیریت خدمات کشوری، موضوع دسترسی شهروندان به داده‌ها و اطلاعات را تقنین کرده است. مواد مرتبط با دسترسی آزاد به اطلاعات در این قوانین در جدول ۳ ذکر شده است.

جدول ۳. دسترسی آزاد به اطلاعات در قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی

ماده مرتبط	۱. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (مصوب ۱۳۸۷)
(۲)	هر شخص ایرانی حق دسترسی به اطلاعات عمومی را دارد، مگر آنکه قانون منع کرده باشد. استفاده از اطلاعات عمومی یا انتشار آنها تابع قوانین و مقررات مربوط خواهد بود. (اطلاعات عمومی: اطلاعات غیرشخصی نظیر ضوابط و آیین‌نامه‌ها، آمار و ارقام ملی و رسمی، اسناد و مکاتبات اداری که از مصادیق مستثنیات فصل چهارم این قانون نباشد).
(۵)	مؤسسات عمومی مکلفند اطلاعات موضوع این قانون را در حداقل زمان ممکن و بدون تبعیض در دسترسی مردم قرار دهند.
(۶)	درخواست دسترسی به اطلاعات شخصی تنها از اشخاص حقیقی که اطلاعات به آنها مربوط می‌گردد یا نماینده قانونی آنان پذیرفته می‌شود.
(۷)	مؤسسه عمومی نمی‌تواند از متقاضی دسترسی به اطلاعات هیچ‌گونه دلیل یا توجیهی جهت تقاضایش مطالبه کند.
(۸)	مؤسسه عمومی یا خصوصی باید به درخواست دسترسی به اطلاعات در سریع‌ترین زمان ممکن پاسخ دهد و در صورت مدت زمان پاسخ نمی‌تواند حداکثر بیش از ۱۰ روز از زمان دریافت درخواست باشد.
(۹)	پاسخی که توسط مؤسسات خصوصی به درخواست‌های دسترسی به اطلاعات داده می‌شود باید به صورت کتبی یا الکترونیکی باشد.
(۱۰)	هر یک از مؤسسات عمومی باید جز در مواردی که اطلاعات دارای طبقه‌بندی می‌باشد، در راستای نفع عمومی و حقوق شهروندی دست کم به‌طور سالانه اطلاعات عمومی شامل عملکرد و ترازنامه (بیلان) خود را با استفاده از امکانات رایانه‌ای و حتی‌الامکان در یک کتاب راهنما که از جمله می‌تواند شامل موارد زیر باشد منتشر سازد و در صورت درخواست شهروند با اخذ هزینه تحویل دهد: الف) اهداف، وظایف، سیاست‌ها و خطی‌مشی‌ها و ساختار، ب) روش‌ها و مراحل اتمام خدماتی که مستقیماً به اعضاء جامعه ارائه می‌دهد، ج) سازوکارهای شکایت شهروندان از تصمیمات یا اقدامات آن مؤسسه، د) انواع و اشکال اطلاعاتی که در آن مؤسسه نگهداری می‌شود و آیین دسترسی به آنها، ه) اختیارات و وظایف مأموران ارشد خود، و) تمام سازوکارها یا آیین‌هایی که به‌وسیله آنها اشخاص حقیقی و حقوقی و سازمان‌های غیردولتی می‌تواند در اجراء اختیارات آن واحد مشارکت داشته یا به نحو دیگری مؤثر واقع شوند. تبصره - حکم این ماده در مورد دستگاه‌هایی که زیر نظر مستقیم مقام رهبری است، منوط به عدم مخالفت معظم‌له می‌باشد.
(۱۱)	مصوبه و تصمیمی که موجد حق یا تکلیف عمومی است قابل طبقه‌بندی به‌عنوان اسرار دولتی نمی‌باشد و انتشار آنها الزامی خواهد بود.
(۱۲)	مؤسسات عمومی موظفند از طریق واحد اطلاع‌رسانی سالانه گزارشی درباره فعالیت‌های آن مؤسسه در اجراء این قانون به کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ارائه دهند.
	۲. قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار (مصوب ۱۳۹۰)
(۴)	اتاق‌ها موظفند به‌منظور اطلاع سیاستگذاران از وضعیت محیط کسب‌وکار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب‌وکار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. تبصره - وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی و نهادهای بین‌المللی، جایگاه ایران در رتبه‌بندی‌های جهانی کسب‌وکار را بهبود بخشد و وضعیت اقتصادی مناسب کشور را به سرمایه‌گذاران خارجی معرفی کند.
(۶)	مرکز آمار ایران موظف است برنامه ملی آماری کشور موضوع ماده (۵۴) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران را طوری تهیه کند که براساس آن اطلاعات آماری مورد نیاز برای فعالان اقتصادی و سرمایه‌گذاران در ایران در پایگاه اطلاعات آماری کشور به شکل مستمر و روزآمد ارائه گردد.

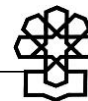
	<p>اقلام و اطلاعات آماری مورد نیاز سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی که باید به شکل مستمر در این پایگاه منتشر شود، توسط شورای گفت‌وگو تعیین می‌شود.</p>
(۱۱)	<p>شورای گفت‌وگو با ترکیب و تبصره‌های مصرح در ماده (۷۵) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران پس از پایان مدت آن قانون استمرار می‌یابد. وظایف و اختیارات شورای گفتگو به شرح ذیل است: خ) تعیین و انتشار اطلاعات آماری مورد نیاز برای فعالان اقتصادی با قید روزآمدسازی مستمر در پایگاه اطلاعات آماری کشور موضوع ماده (۶) این قانون.</p>
(۱۹)	<p>به‌منظور ایجاد شفافیت و امکان رقابت همه ذینفعان در انجام معامله با دستگاه‌های اجرایی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور موظف است با استفاده از امکانات و نیروی انسانی موجود خود، پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات موضوع ماده (۲۳) قانون برگزاری مناقصات را به پایگاه اطلاع‌رسانی جامع معاملات بخش عمومی توسعه و ارتقاء دهد. این پایگاه اطلاع‌رسانی باید اطلاعات کلیه معاملات متوسط و بزرگ بخش عمومی شامل خرید، فروش، اجاره و غیره را اعم از اینکه از طریق برگزاری مزایده یا مناقصه یا موارد عدم الزام به تشریفات یا ترک تشریفات یا دیگر روش‌ها تشکیل و منعقد شده باشد به تفکیک دستگاه و موضوع و نیز به تفکیک شهرستان، استان و ملی در زمانی که برای همه واجدان شرایط، فرصت برابر فراهم کند، به اطلاع عموم برساند. همچنین پس از انعقاد قرارداد، نام طرف قرارداد و مشخصات، کیفیت و کمیت مورد معامله و مدت و مبلغ قرارداد و حسب مورد تغییرات بعدی حجم و مبلغ اصل قرارداد یا الحاقیه‌های آن را اعلان نماید. کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به همکاری با این پایگاه اطلاع‌رسانی و ارائه اطلاعات یادشده در زمان‌های تعیین‌شده توسط این پایگاه می‌باشند.</p>
(۲۴)	<p>دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند به‌منظور شفاف‌سازی سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی و ایجاد ثبات و امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری، هرگونه تغییر سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اقتصادی را در زمان مقتضی قبل از اجرا، از طریق رسانه‌های گروهی به اطلاع عموم برسانند.</p> <p>تبصره - هیئت‌وزیران پس از کسب نظر مشورتی شورای گفتگو، زمان موضوع این ماده را تعیین و اعلام می‌کند. مواردی که محرمانه بودن آن اقتضاء داشته باشد، با تشخیص بالاترین مقام دستگاه اجرایی، مستثنی است.</p>
<p>۳. قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد (مصوب ۱۳۸۷)</p>	
(۱۰)	<p>گزارش‌دهی عمومی</p> <p>هر کشور عضو، با مدنظر قرار دادن نیاز به مبارزه با فساد، طبق اصول اساسی قانون داخلی خود، برحسب ضرورت اقدامات لازم را اتخاذ خواهد نمود تا شفافیت در بخش دولتی از جمله به تشکیلات، عملکرد و فرایندهای تصمیم‌گیری آن، ارتقاء یابد. چنین اقداماتی ممکن است از جمله موارد زیر را شامل شود:</p> <p>الف) اتخاذ مراحل یا مقرراتی که به اعضاء جامعه امکان می‌دهد در صورت اقتضاء اطلاعاتی را در مورد تشکیلات، عملکرد و فرایندهای تصمیم‌گیری مدیریت دولتی آن و با در نظر گرفتن حراست از زندگی خصوصی و داده‌های شخصی، اطلاعاتی را در مورد تصمیم‌گیری‌ها و اعمال قانونی که به کلیه اعضای جامعه مربوط می‌شود، به‌دست آورند.</p> <p>ب) در صورت اقتضاء تسهیل تشریفات اداری به‌منظور تسهیل دسترسی عموم به نهادهای تصمیم‌گیر صلاحیت‌دار.</p> <p>پ) انتشار اطلاعاتی که ممکن است گزارش‌های دوره‌ای در خصوص خطرات فساد در مدیریت دولتی آن را دربرگیرد.</p>
<p>۴. قانون تجارت الکترونیکی (مصوب ۱۳۸۲)</p>	
(۳۳)	<p>فروشنندگان کالا و ارائه‌دهندگان خدمات بایستی اطلاعات مؤثر در تصمیم‌گیری مصرف‌کنندگان جهت خرید و یا قبول شرایط را از زمان مناسبی قبل از عقد در اختیار مصرف‌کنندگان قرار دهند. حداقل اطلاعات لازم، شامل موارد زیر می‌باشد:</p> <p>الف) مشخصات فنی و ویژگی‌های کاربردی کالا و یا خدمات.</p> <p>ب) هویت تأمین‌کننده، نام تجاری که تحت آن نام به فعالیت مشغول می‌باشد و نشانی وی.</p> <p>ج) آدرس پست الکترونیکی، شماره تلفن و یا هر روشی که مشتری در صورت نیاز بایستی از آن طریق با فروشنده ارتباط برقرار کند.</p> <p>د) کلیه هزینه‌هایی که برای خرید کالا برعهده مشتری خواهد بود (از جمله قیمت کالا و یا خدمات، میزان مالیات، هزینه حمل، هزینه تماس).</p> <p>ه) مدت زمانی که پیشنهاد ارائه شده معتبر می‌باشد.</p> <p>و) شرایط و فرایند عقد از جمله ترتیب و نحوه پرداخت، تحویل و یا اجراء، فسخ، ارجاع، خدمات پس از فروش.</p>
(۳۴)	<p>تأمین‌کننده باید به‌طور جداگانه ضمن تأیید اطلاعات مقدماتی، اطلاعات زیر را ارسال نماید:</p> <p>الف) آدرس محل تجاری یا کاری تأمین‌کننده برای شکایت احتمالی.</p> <p>ب) اطلاعات راجع به ضمانت و پشتیبانی پس از فروش.</p>

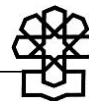
	<p>ج) شرایط و فراگرد فسخ معامله به موجب مواد (۳۷) و (۳۸) این قانون.</p> <p>د) شرایط فسخ در قراردادهای انجام خدمات.</p>
(۳۵)	اطلاعات اعلامی و تأییدیه اطلاعات اعلامی به مصرف‌کننده باید در واسطی بادوام، روشن و صریح بوده و در زمان مناسب و با وسایل مناسب ارتباطی در مدت معین و براساس لزوم حسن نیت در معاملات و از جمله ضرورت رعایت افراد ناتوان کودکان ارائه شود.
(۳۶)	در صورت استفاده از ارتباط صوتی، هویت تأمین‌کننده و قصد وی از ایجاد تماس با مصرف‌کننده باید به‌طور روشن و صریح در شروع هر مکالمه بیان شود.
(۵۹)	در صورت رضایت شخص موضوع «داده‌پیام» نیز به شرط آنکه محتوای داده‌پیام وفق قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی باشد ذخیره، پردازش و توزیع «داده‌پیام»‌های شخصی در بستر مبادلات الکترونیکی باید با لحاظ شرایط زیر صورت پذیرد: د) شخص موضوع «داده‌پیام» باید به پرونده‌های رایانه‌ای حاوی «داده‌پیام»‌های شخصی مربوط به خود دسترسی داشته و بتواند «داده‌پیام»‌های ناقص و یا نادرست را محو یا اصلاح کند.
۵. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور (مصوب ۱۳۹۶)	
(۱۰)	<p>به‌منظور یکپارچه‌سازی، ساماندهی و رفع موازی‌کاری در نظام آماری کشور:</p> <p>الف) مرکز آمار ایران مرجع رسمی تهیه، اعلام و انتشار آمارهای رسمی کشور است. این بند قبل از ماده (۲) قانون مرکز آمار ایران مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۱۰ الحاق می‌شود.</p> <p>ب) مرکز آمار ایران با همکاری دستگاه‌های اجرایی نسبت به تهیه برنامه ملی آماری کشور مبتنی بر فناوری‌های نوین با رعایت استانداردها و ضوابط تولید و انتشار آمارهای رسمی، استقرار نظام آمارهای ثبتی و استقرار و تغذیه مستمر پایگاه اطلاعات آماری کشور اقدام کند. این برنامه با پیشنهاد مرکز آمار ایران و تصویب شورای عالی آمار ایران برای دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراء است.</p> <p>پ) دستگاه‌های اجرایی مانند بانک مرکزی مکلفند در حدود وظایف قانونی خود و در چارچوب ضوابط و استانداردهای شورای عالی آمار ایران، آمار تخصصی حوزه‌های مربوط به خود را تولید و اعلام کنند. در این صورت آمار منتشره آمار تخصصی رسمی است.</p>
(۳۰)	<p>ج) به‌منظور بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌ها و موقعیت‌های جغرافیایی کشور:</p> <p>۱. وزارت راه و شهرسازی با هماهنگی و مشارکت مرکز آمار ایران موظف است نسبت به ایجاد بانک جامع حمل‌ونقل کشور و استقرار سامانه اطلاعات جامع حوادث و سوانح حمل‌ونقل که دربرگیرنده اطلاعات دریافتی از پلیس، بخش بهداشت و درمان کشور، سازمان‌های راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای، هواپیمایی کشوری و بنادر و دریانوردی، شرکت راه‌آهن و سایر سازمان‌های ذیربط است با هدف تجمیع، شفاف‌سازی و ارائه داده‌ها و اطلاعات صحیح و قابل استفاده در تحلیل و تدوین اهداف و برنامه‌های ملی ایمنی اقدام نماید. گزارش آماری حمل‌ونقل کشور همه‌ساله توسط مرکز آمار ایران تدوین و منتشر می‌شود.</p>
(۵۷)	<p>پ) دولت مکلف است به‌منظور رفع فقر و نابرابری، بسط و ترویج سبک زندگی اسلامی - ایرانی، ایجاد زمینه تضمین حداقل حمایت‌های اجتماعی، تأمین حداقل کیفیت زندگی و پیشگیری از بروز آسیب‌های اجتماعی، وفق تبصره ذیل ماده (۱۶) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۲/۲/۲۲، ضمن تجمیع و ساماندهی شوراها مرتب با امور سالمندان، کودکان، معلولان و نظایر آن در شورای راهبردی و تخصصی امور حمایتی در زیرمجموعه شورای عالی رفاه و تأمین اجتماعی نسبت به انجام امور زیر در قالب برنامه‌های اجتماع‌محور و خانواده‌محور و با استفاده حداکثری از مشارکت‌های مردمی و همکاری‌های جمعی اقدام کند:</p> <p>۴. ایجاد مرکز اطلاعات و مطالعات آسیب‌های اجتماعی به‌منظور پایش و پیمایش انواع آسیب‌های اجتماعی و شناسایی گروه‌ها و اقشار هدف.</p>
۶. برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶) (مصوب ۱۳۹۶)	
(۲۹)	دولت مکلف است طی سال اول اجرای قانون برنامه نسبت به راه‌اندازی سامانه ثبت حقوق و مزایا اقدام کند و امکان تجمیع کلیه پرداخت‌ها به مقامات، رؤسا، مدیران کلیه دستگاه‌های اجرایی شامل قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران اعم از وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات و دانشگاه‌ها، شرکت‌های دولتی، مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بانک‌ها و مؤسسات اعتباری دولتی، شرکت‌های بیمه دولتی، مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (در مواردی که آن بنیادها و نهادها از بودجه کل کشور استفاده می‌نمایند)، مؤسسات عمومی، بنیادها و نهادهای انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان

<p>قانون اساسی، بنیادها و مؤسساتی که زیر نظر ولی فقیه اداره می‌شوند و همچنین دستگاه‌ها و واحدهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اعم از اینکه قانون خاص خود را داشته و یا از قوانین و مقررات عام تبعیت نمایند نظیر وزارت جهاد کشاورزی، شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آنها، ستاد اجرایی و قرارگاه‌های سازندگی و اشخاص حقوقی وابسته به آنها را فراهم نماید، به نحوی که میزان ناخالص پرداختی به هر یک از افراد فوق مشخص شود و امکان دسترسی برای نهادهای نظارتی و عموم مردم فراهم شود. وزارت اطلاعات، نیروهای مسلح و سازمان انرژی اتمی ایران از شمول این حکم مستثنی هستند. اجرای این حکم درخصوص بنگاه‌های اقتصادی متعلق به وزارت اطلاعات، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تنها با مصوبه شورای عالی امنیت ملی مجاز خواهد بود.</p> <p>دستگاه‌های مشمول این ماده مکلفند حقوق، فوق‌العاده‌ها، هزینه‌ها، کمک‌هزینه‌ها، کارانه، پرداخت‌های غیرماهانه و مزایای ناخالص پرداختی ماهانه اعم از مستمر و غیرمستمر، نقدی و غیرنقدی (معادل ریالی آن) و سایر مزایا به مقامات، رؤسا، مدیران موضوع این ماده را از هر محل (از جمله اعتبارات خارج از شمول قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱، درآمدهای اختصاصی، اعتبارات متفرقه، اعتبارات کمک‌های رفاهی، اعتبارات بودجه عمومی و منابع عمومی و همچنین اعتبارات موضوع ماده (۲۱۷) قانون مالیات‌های مستقیم با اصلاحات و الحاقات بعدی مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۳، تبصره «۱» ماده (۳۹) قانون مالیات بر ارزش افزوده، مواد (۱۶۰) تا (۱۶۲) قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ و یا اعتبارات خاص ناشی از واگذاری و فروش شرکت‌ها در سازمان خصوصی‌سازی، اعتبارات مربوط به ردیف‌های کمک به اشخاص حقیقی و حقوقی و سایر درآمدها و موارد مشابه)، منحصراً در فیش حقوقی منعکس و پس از ثبت در سامانه فوق، پرداخت کنند، به نحوی که میزان هرگونه ناخالص پرداختی ماهانه به هر یک از افراد مذکور بلافاصله در سامانه اطلاعاتی هر دستگاه مشخص باشد.</p>	
<p>وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات) مکلف است با همکاری وزارت آموزش و پرورش تا پایان سال دوم اجرای قانون برنامه هوشمندسازی مدارس، امکان دسترسی الکترونیک (سخت‌افزاری - نرم‌افزاری و محتوا) به کتب درسی، کمک‌آموزشی، رفع اشکال، آزمون و مشاوره تحصیلی، بازی‌های رایانه‌ای آموزشی، استعدادسنجی، آموزش مهارت‌های حرفه‌ای، مهارت‌های فنی و اجتماعی را به‌صورت رایگان برای کلیه دانش‌آموزان شهرهای زیر بیست هزار نفر و روستاها و حاشیه شهرهای بزرگ فراهم نماید. دولت برای تأمین هزینه‌های این بند می‌تواند از مشارکت بخش غیردولتی استفاده نماید. هزینه‌های مذکور به‌عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی تلقی می‌شود.</p>	(۸۵)
۷. قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (مصوب ۱۳۹۰)	
<p>دستگاه‌های مشمول بندهای «الف»، «ب» و «ج» ماده (۲) این قانون و مدیران و مسئولان آنها مکلفند:</p> <p>الف) کلیه قوانین و مقررات اعم از تصویب‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، بخشنامه، رویه‌ها، تصمیمات مرتبط با حقوق شهروندی نظیر فرایندهای کاری و زمان‌بندی انجام کارها، استانداردها، معیار و شاخص‌های مورد عمل، مأموریت‌ها، شرح وظایف دستگاه‌ها و واحدهای مربوط، همچنین مراحل مختلف اخذ مجوزها، موافقت‌های اصولی، مفاصاحساب‌ها، تسهیلات اعطایی، نقشه‌های تفصیلی شهرها و جدول میزان تراکم و سطح اشغال در پروانه‌های ساختمانی و محاسبات مربوط به مالیات‌های، عوارض و حقوق دولت، مراحل مربوط به واردات و صادرات کالا را باید در دیدارگاه‌های الکترونیک به اطلاعات عموم برسانند.</p> <p>ب) متن قراردادهای مربوط به معاملات متوسطه و بالاتر موضوع قانون برگزاری مناقصات که به روش مناقصه، مزایده، ترک تشریفات و غیره توسط دستگاه‌های مشمول بندهای «الف»، «ب» و «ج» ماده (۲) این قانون منعقد می‌گردد و همچنین اسناد و ضامنه‌ها و هرگونه الحاق، اصلاح، فسخ، ابطال و خاتمه قرارداد پیش از موعد و تغییر آن و نیز کلیه پرداخت‌ها، باید به پایگاه اطلاعات قراردادها وارد گردد. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور موظف است حداکثر ظرف سه ماه پس از ابلاغ این قانون آیین‌نامه اجرایی آن شامل ضوابط و موارد استثناء، نحوه و میزان دسترسی عموم مردم به اطلاعات قراردادها را تهیه کند و به تصویب هیئت‌وزیران برساند و ظرف یک سال پایگاه اطلاعات قراردادها را ایجاد نماید.</p>	(۳)
<p>به‌منظور پیشگیری از شکل‌گیری فساد، تکالیف ذیل حسب مورد برعهده معاونت‌های برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور است.</p> <p>الف) به تدوین سیاست‌ها و راهکارهای شفاف‌سازی اطلاعات و استقرار و تقویت نظام‌های اطلاعاتی و استانداردهای امور و مستند نمودن فعالیت‌های دستگاه‌های اجرایی برای ثبت و ضبط شفاف و جامع کلیه عملیات، اطلاع‌رسانی لازم به عموم مردم و همچنین تأمین نیازهای اطلاعاتی دستگاه‌های نظارتی و اطلاعات کشور اقدام نماید.</p>	(۸)

	<p>قوه قضائیه موظف است:</p> <p>ج) پایگاه اطلاعات مدیریت پرونده‌های مطروحه در دستگاه قضایی را ظرف دو سال راه‌اندازی نماید به گونه‌ای که:</p> <p>۱. نسخه الکترونیکی از اطلاعات اسناد و پرونده‌های مطروحه حداکثر ۲۴ ساعت پس از تولید یا دریافت در سامانه (سیستم) ثبت گردد.</p> <p>۲. نوبت‌دهی رسیدگی به پرونده‌ها توسط سامانه تولید شود و فرایند رسیدگی به پرونده‌ها قابل ردیابی و پیگیری باشد.</p> <p>۳. ثبت کلیه نامه‌های وارده و لوایح ارسالی به مراجع قضایی با احراز هویت اشخاص به صورت متمرکز در هر واحد قضایی امکانپذیر گردد.</p> <p>۴. امکان ارسال یا تحویل نسخه الکترونیک کلیه اوراق پرونده که مطالعه آن برای اصحاب دعوا مطابق قوانین، مجاز شناخته شده است میسر گردد.</p> <p>۵. پایگاه اطلاعات آراء صادره قضایی را راه‌اندازی نماید.</p> <p>۶. خلاصه اطلاعات کلیه پرونده‌های مطروحه در محلی مشخص در قوه قضائیه متمرکز و سرویس‌دهی اطلاعات لازم به کلیه دستگاه‌های نظارتی امکانپذیر گردد.</p> <p>تبصره - آیین‌نامه این سامانه و زمان‌بندی اجرای آن و نیز موارد استثناء شامل موارد امنیتی، مصادیق خلاف اخلاق، عفت و نظم عمومی و اختلافات خانوادگی و نحوه دسترسی اشخاص و دستگاه‌های نظارتی و سایر موضوعات مرتبط، حداکثر ظرف سه ماه متوسطه توسط وزیر دادگستری تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.</p>	(۱۱)
	<p>سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است:</p> <p>الف) ظرف دو سال نسبت به تکمیل و اجرای طرح حدنگاری (کاداستر) و سایر ترتیبات قانونی لازم اقدام و اطلاعات لازم را در پایگاه اطلاعاتی مربوط وارد نماید. حدود دسترسی اشخاص به این پایگاه را آیین‌نامه اجرایی مشخص می‌کند.</p> <p>آیین‌نامه اجرایی توسط وزارت دادگستری و با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارتخانه‌های اطلاعات و دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.</p> <p>ب) ظرف یک سال پایگاه اطلاعات اشخاص حقوقی را ایجاد نماید.</p> <p>تبصره «۱» - ورود اطلاعات پایگاه اطلاعاتی مذکور در بند «ب» راجع به آن دسته از اشخاص حقوقی که در سایر مراجع به ثبت رسیده یا می‌رسند حسب مورد برعهده دستگاه ثبت‌کننده است.</p> <p>تبصره «۲» - آیین‌نامه اجرایی بند «ب» و تبصره «۱» آن توسط وزارت دادگستری و با همکاری سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و وزارت کشور تهیه می‌شود و به تصویب هیئت‌وزیران می‌رسد.</p> <p>ج) ظرف یک سال شبکه و پایگاه اطلاعاتی مشترک بین دفاتر اسناد رسمی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور را راه‌اندازی نماید، به نحوی که ثبت و تبادل کلیه وقایع دفاتر اسناد رسمی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور از طریق نظام متمرکز مذکور تسهیل گردد.</p>	(۱۲)
	<p>شورای دستگاه‌های نظارتی موضوع ماده (۲۲۱) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه موظف به اقدامات زیر است:</p> <p>الف) تهیه شاخص‌های اندازه‌گیری میزان سلامت اداری در دستگاه‌های موضوع بندهای «الف»، «ج» و «د» ماده (۲) این قانون و اعلام عمومی آنها.</p> <p>ب) اندازه‌گیری میزان سلامت اداری به صورت کلی و موردی و اعلام نتیجه بررسی به مسئولان و مردم حداکثر تا پایان شهریور ماه سال بعد.</p> <p>ج) بررسی اقدامات دستگاه‌های مشمول قانون از راه تهیه گزارش درباره عملکرد و اجرای برنامه‌های پیشگیرانه و مقابله با فساد، اعلام قوت‌ها و ضعف‌ها و ارائه پیشنهاد به دستگاه‌های مسئول.</p> <p>تبصره - آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف سه ماه از ابلاغ این قانون توسط شورا تهیه و به تصویب سران قوا می‌رسد.</p>	(۲۸)
<p>۸. قانون اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۹۵)</p>		
	<p>مدیریت نشانی مکان‌های کشور مبتنی بر بانک اطلاعاتی شناسه (کد) پستی ۱۰ رقمی موضوع قانون الزام اختصاص شماره ملی و شناسه پستی برای کلیه اتباع ایرانی مصوب ۱۳۷۶/۲/۱۷ و بهنگام‌سازی اطلاعات مرتبط با شناسه پستی و ایجاد پایگاه نشانی استاندارد مبتنی بر اطلاعات جغرافیایی (GNAF)</p>	(۸)
	<p>ایجاد امکان بهره‌برداری دارندگان پروانه فعالیت، دستگاه‌های اجرایی و سایر متقاضیان از بانک اطلاعات شناسه پستی ۱۰ رقمی با رعایت قوانین و مقررات مربوط.</p> <p>تبصره - ارائه خدمات صندوق پست فیزیکی - الکترونیکی در چارچوب قوانین و مقررات کشور بدون ایجاد انحصار توسط شرکت مجاز است و ارائه این خدمات به‌منزله انحصار توسط شرکت نیست.</p>	(۹)

	۹. قانون ۵۷۰ ماده‌ای آیین دادرسی کیفری (۱۳۹۲)
(۳۵۱)	شاکی یا مدعی خصوصی و متهم یا وکلای آنان می‌توانند با مراجعه به دادگاه و مطالعه پرونده، اطلاعات لازم را تحصیل نمایند و با اطلاع رئیس دادگاه به هزینه خود از اوراق مورد نیاز، تصویر تهیه کنند.
	۱۰. قانون آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی (مواد ۵۷۱ تا ۶۹۹) (مصوب ۱۳۹۳)
(۶۵۳)	<p>قوه قضائیه موظف است <u>اطلاعات</u> زیر را از طریق «درگاه ملی قوه قضائیه» ارائه کند و آنها را روزآمد نگه دارد.</p> <p>الف) اهداف، وظایف، سیاست‌ها، خط‌مشی‌ها و ساختار کلان مدیریتی و اجرایی قوه قضائیه به همراه معرفی مسئولان و شرح وظایف و نحوه ارتباط با آنان.</p> <p>ب) نشانی، شماره تماس و پیوند به تارنمای (وبسایت) تمامی معاونت‌ها و دادگستری‌های استان‌ها، دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه، وزارت دادگستری، کانون‌های وکلای دادگستری و کارشناسان رسمی دادگستری.</p> <p>پ) کلیه قوانین لازم‌الاجرای، آرای وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور و آرای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری، بخشنامه‌های رئیس قوه قضائیه و نظریات مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه.</p> <p>ت) آرای صادره از سوی محاکم در صورتی که به تشخیص قاضی اجرای احکام خلاف عفت عمومی یا امنیت ملی نباشد به صورت برخط (آنلاین) برای تحلیل و نقد صاحب‌نظران و متخصصان با حفظ حریم خصوصی اشخاص.</p> <p>ث) خدمات معاضدت قضایی به مقامات ذیصلاح سایر کشورها بر پایه اسناد و معاهده‌های همکاری حقوقی بین‌المللی و اطلاعات راجع به خدمات حقوقی و قضایی به اتباع سایر کشورها.</p> <p>ج) آموزش آسان و قابل درک عمومی چگونگی اقامه دعوی برای شهروندان.</p> <p>چ) اطلاعات پژوهشی و علمی حقوقی - قضایی.</p>
(۶۵۴)	<p>قوه قضائیه موظف است برای دادگستری استان‌های سراسر کشور، و دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه، تارنمای (وبسایت) اختصاصی راه‌اندازی کند و مراجع مزبور موظفند اطلاعات ذیل را در آن ارائه کنند و آنها را روزآمد نگه دارند:</p> <p>الف) نمودار تشکیلاتی دادگاه‌ها، به تفکیک تخصص و سلسله‌مراتب قضایی، به همراه معرفی مسئولان و شرح وظایف و نحوه ارتباط با آنان.</p> <p>ب) نشانی و شماره تماس دادگاه‌ها، سایر دستگاه‌های تابعه قوه قضائیه و مراجع انتظامی در سطح استان.</p> <p>پ) پیوند به تارنماهای سایر مراجع قضایی و دستگاه‌های ذیربط.</p> <p>ت) کلیه اطلاعات مورد نیاز برای محاسبه هزینه دادرسی، مانند بهای منطقه‌ای املاک.</p> <p>ث) آموزش آسان و قابل درک عمومی چگونگی اقامه دعوی برای شهروندان.</p> <p>ج) سمینارها یا نشست‌های الکترونیکی استانی قضایی زنده یا ضبط شده.</p> <p>چ) اطلاعات پژوهشی و علمی حقوقی - قضایی.</p>
	۱۱. قانون مدیریت خدمات کشوری (مصوب ۱۳۸۶)
(۲۶)	دستگاه‌های اجرایی مکلفند مردم را با حقوق و تکالیف خود در تعامل با دستگاه‌های اجرایی آشنا نموده و از طریق وسایل ارتباط جمعی به‌ویژه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران سطح آگاهی عمومی در این زمینه را ارتقا داده و اطلاعات لازم را به نحو مطلوب و مناسب در اختیار مردم قرار دهند.
(۲۷)	مردم در استفاده از خدمات دستگاه‌های اجرایی در شرایط مساوی از حقوق یکسان برخوردارند، دستگاه‌های اجرایی موظفند حداکثر ظرف سه ماه مراحل، زمان و کیفیت و استاندارد ارائه خدمات و تغییرات آنها را مستند و شفاف نموده و از طرق مختلف به اطلاع مردم برسانند و در صورت بروز هرگونه تخلف، مسئولین دستگاه‌های اجرایی مسئولیت پاسخگویی به مردم و شکایت آنان را به‌عهده خواهند داشت.
(۳۷)	<p>دستگاه‌های اجرایی موظفند با هدف بهبود کیفیت و کمیت خدمات به مردم و با رعایت دستورالعمل‌های ذیربط اقدامات زیر را به ترتیب انجام دهند:</p> <p>۱. اطلاع‌رسانی الکترونیکی در خصوص شیوه ارائه خدمات همراه با زمان‌بندی انجام آن و مدارکی که متقاضی باید ارائه نماید.</p> <p>۲. ارائه فرم‌های مورد نیاز جهت انجام خدمات از طریق ابزار و رسانه‌های الکترونیکی.</p> <p>۳. ارائه خدمات به شهروندان به‌صورت الکترونیکی و حذف لزوم مراجعه حضوری مردم به دستگاه اجرایی برای دریافت خدمت.</p> <p>تبصره- مدت زمان اجراء بندهای «۱» و «۳» این ماده از تاریخ تصویب این قانون به ترتیب یک، دو و سه سال تعیین می‌گردد.</p>

همان‌طور که مشاهده می‌شود دسترسی به اطلاعات در قوانین ایران هم برای مؤسسات عمومی و هم مؤسسات خصوصی تقنین شده است. طبق قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی وظیفه اولیه دستگاه‌های اجرایی این است که مردم را با حقوق و تکالیفشان و شیوه احقاق حقوقشان آشنا کنند. در قوانین تجارت الکترونیکی حق مردم در بهره‌مندی از اطلاعات لازم در مواجهه با کسب‌وکارهای برخط نیز مورد توجه قانونگذار بوده است. در قوانین متعددی همچون قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، اطلاع‌رسانی انواعی از اطلاعات به همه مردم مدنظر قرار گرفته است. کیفیت اطلاعات نیز مورد توجه قانونگذار بوده است و طبق ماده (۶) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار وظیفه تعیین آمار مورد نیاز سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی به شورای گفتگو که از نمایندگان بخش خصوصی نیز بهره می‌گیرد سپرده شده است.

موضوع حریم خصوصی نیز در قانون دسترسی آزاد به اطلاعات، مدنظر قانونگذار بوده است. مثلاً طبق قانون (۵۷۰) ماده‌ای آیین دادرسی کیفری، شاکی یا مدعی خصوصی و متهم یا وکلای آنان می‌توانند به اطلاعات پرونده خود دسترسی پیدا کنند. البته این دسترسی به صورت الکترونیکی نیست. در بعضی قوانین میزان آزادی دسترسی به اطلاعات به آیین‌نامه‌هایی محول شده است که هنوز تصویب نشده‌اند. به‌طور نمونه آیین‌نامه موضوع ماده (۱۲) «قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد»، که دسترسی افراد به پایگاه‌های اطلاعاتی طرح حدنگاری را باید مقررانگذاری کند. در بسیاری از کشورها طرح‌های حدنگاری بخشی از مصادیق داده‌های باز هستند و عموم مردم به آن دسترسی دارند. قوانین مندرج در جدول ۳ شامل همه قوانین نمی‌شود و قوانین دیگری نیز هستند که به موضوع دسترسی آزاد مردم به اطلاعات پرداخته‌اند مثلاً قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۱۳۷۴) که سازمان محیط‌زیست را موظف کرده است استانداردهای هوای پاک و استانداردهای آلوده‌کننده‌های حاصل از کارخانه‌ها و کارگاه‌ها را در اختیار متقاضیان قرار دهد و ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را از طریق رسانه‌های عمومی به اطلاع عموم برساند.

۴. دسترسی آزاد به اطلاعات در مقررات مصوب هیئت وزیران و وزارتخانه‌ها

بعضی قوانین مرتبط با دسترسی آزاد به اطلاعات تکالیفی برای تهیه و تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی معین کرده است. در جدول ۴ موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات در تعدادی از آیین‌نامه‌های مصوب هیئت‌وزیران به نمایش گذاشته شده است.

جدول ۴. موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات در مصوبات هیئت وزیران

ماده مرتبط	آیین‌نامه اجرایی ماده (۸) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (مصوب ۱۳۹۴)
(۱)	ماده (۱) - هر شخص حقیقی و یا حقوقی ایرانی می‌تواند درخواست خود را برای دسترسی به اطلاعات را در برگه (فرم) مخصوصی که به تصویب کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات موضوع ماده (۱۸) قانون می‌رسد، به‌صورت برخط از طریق درگاه الکترونیک، پیشخوان دولت الکترونیک، پست یا مراجعه حضوری به واحد اطلاع‌رسانی مؤسسه درخواست‌شونده تسلیم کند.
(۳)	ماده (۳) - پاسخ اطلاعات باید به یکی از روش‌های زیر و به انتخاب متقاضی ارائه شود: ۱. به‌صورت برخط از طریق رایانامه (ایمیل) داخلی. ۲. به‌صورت برخط از طریق کار پوشه ملی ایرانیان. ۳. به‌صورت کتبی از طریق پست به نشانی و کدپستی اعلام شده از سوی متقاضی. ۴. به‌صورت کتبی از طریق حضوری.
(۴)	ماده (۴) - درگاه الکترونیک مؤسسات مشمول قانون، باید راهنمایی لازم برای دسترسی متقاضیان اطلاعات را در اختیار آنان قرار دهد.
(۶)	ماده (۶) - اطلاعات عمومی که به متقاضی ارائه می‌شود، می‌تواند روی درگاه الکترونیک مؤسسه قرار گیرد.
(۱۴)	ماده (۱۴) - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف است سامانه الکترونیکی متناسب با حجم درخواست‌ها و پاسخ‌ها را ظرف یک سال از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این آیین‌نامه، طراحی و پس از تأیید کمیسیون مذکور، به‌صورت آزمایشی اجراء نماید. این سامانه پس از سه سال به‌صورت رسمی، مجرای اصلی اعمال قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات خواهد بود.
(۱۵)	ماده (۱۵) - سازمان فناوری اطلاعات موظف است ظرف شش ماه با همکاری شرکت پست، سامانه کارپوشه ملی ایرانیان را برای اعلام و ارسال اطلاعات دولتی به اشخاص راه‌اندازی کند.
	آیین‌نامه اجرایی تبصره «۱» ماده (۱۸) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات (مصوب ۱۳۹۴)
	(تشکیل کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات و وظایف آن)
	آیین‌نامه توسعه خدمات الکترونیکی دستگاه‌های اجرایی (مصوب ۱۳۹۳)
(۵)	در اجرای ماده (۶۲) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، معاونت موظف است از طریق کارگروه پیش‌بینی شده در این ماده، به‌منظور تسهیل، تسریع و هماهنگی در صدور مجوزها، مستندات مربوط به فرایند کلیه مواردی که فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی را منوط به اخذ مجوز اعم از گواهی، پروانه، جواز، استعلام، موافقت و موارد مشابه از دستگاه‌های اجرایی می‌نماید را از دستگاه‌های مذکور اخذ و نسبت به جایگزینی، تجمیع و یا حذف اقدام نماید. تبصره - معاونت، بانک اطلاعاتی صدور مجوزهای تمامی دستگاه‌های اجرایی کشور شامل: انواع مجوزها، مرجع، شیوه صدور، تمدید، لغو و احیا، هزینه، زمان و فرایند و مراحل انجام کار را با همکاری دستگاه‌های اجرایی تشکیل داده و به‌منظور اطلاع‌رسانی و شفاف‌سازی، دسترسی برخط مردم به آن را فراهم می‌کند.
(۷)	استانداری‌های سراسر کشور موظفند نسبت به توسعه پورتال استان به‌عنوان درگاه واحد استانی به نحوی اقدام کنند که حداقل اطلاعات و خدمات ذیل به‌صورت موضوعی و دسته‌بندی شده از طریق پورتال قابل دسترسی باشد: الف) اطلاعات عمومی استان: شامل نقشه استان، گزارش برنامه و بودجه استان، معرفی اجمالی تاریخ، فرهنگ و سنت‌های استان، اطلاعات مربوط به حمل‌ونقل عمومی، معرفی شهرستان‌ها، شهرها، بخش‌ها، روستاهای استان، خرید بلیت اتوبوس، قطار و هواپیما و غیره. ب) تجارت و صنعت: شامل حداقل اطلاعات مربوط به مراکز صنعتی و صنایع، مراکز تجاری و بازرگانی،

<p>محصولات تولیدی و خدماتی، بانکداری و بیمه، معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان، آگهی‌های استخدام، مناقصه‌ها و مزایده‌ها، تقویم وضعیت پروژه‌ها و طرح‌های در دست اجرا و غیره.</p> <p>ج) آموزش، فرهنگ و هنر: دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، حوزه‌ها و مراکز علوم دینی، مدارس، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، پارک‌های فناوری، آثار باستانی و تاریخی، موزه‌ها و مراکز دیدنی، مراکز ورزشی، مراکز تفریحی و سرگرمی، کتابخانه الکترونیکی سمینارها و همایش‌ها و غیره.</p> <p>د) کشاورزی و محیط زیست: جغرافیای استان، جاذبه‌ها و مکان‌های طبیعی، هواشناسی، اطلاعات کشاورزی و دامداری و غیره.</p> <p>ه) بهداشت و درمان: بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها، داروخانه‌ها، مطب پزشکان، اورژانس، آمبولانس و غیره.</p> <p>و) امور قضایی و قوانین: دفاتر ثبت اسناد رسمی، دفاتر ازدواج و طلاق، خدمات انتظامی، دادگاه‌ها، شوراهای حل اختلاف، پزشکی قانونی، قوانین مرتبط با اتباع خارجی و غیره.</p> <p>ی) سایر خدمات.</p> <p>تبصره - فرمانداری‌های کشور موظفند نسبت به توسعه پورتال شهرستان به‌عنوان درگاه واحد شهرستان به نحوی اقدام کنند که حداقل اطلاعات و خدمات موضوع این ماده در بعد شهرستانی به‌صورت موضوعی و دسته‌بندی شده از طریق درگاه قابل دسترسی باشد.</p>	
<p>معاونت موظف است با توجه به ماده (۴) مصوبه شماره ۱۳۷۲۲. ط مورخ ۱۳۸۱/۴/۲۲ شورای عالی اداری و بخشنامه‌ها و مصوبات بعدی در این خصوص، به‌منظور دسترسی سریع و آسان عموم مردم به اطلاعات و خدمات دستگاه‌های اجرایی، نسبت به تکمیل و به‌روزرآوری پنجره واحد ارائه خدمات به مردم (به نام پورتال مردم یا تکریم ایران) اقدام نماید.</p> <p>تبصره - به‌منظور عملیاتی نمودن پنجره واحد ارائه خدمات، دستورالعمل اجرایی آن حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این مصوبه توسط معاونت و با همکاری سازمان تهیه و ابلاغ خواهد شد.</p>	(۸)
ضوابط سیاستی - نظارتی شبکه بانکی کشور در سال ۱۳۸۸ (مصوب ۱۳۸۸)	
<p>حداکثر حق‌الوکاله سپرده‌های سرمایه‌گذاری برای بانک‌ها سه درصد تعیین می‌شود.</p> <p>تبصره «۱» - بانک‌ها باید رقم حق‌الوکاله را پس از تصویب هیئت‌مدیره، در ابتدای سال از طریق روزنامه‌های کثیرالانتشار به اطلاع عموم مردم برسانند. این رقم یکی از زمینه‌های رقابت بانک‌ها خواهد بود.</p>	(۳)

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود در مصوبات هیئت‌وزیران شیوه‌ها و کانال‌های عرضه اطلاعات مقرراتگذاری شده است. ارسال پست الکترونیک، ارسال پاسخ کتبی به‌صورت حضوری و پستی و به‌صورت برخط از طریق سامانه کارپوشه الکترونیکی ایرانیان از جمله کانال‌های ارتباطی دستگاه‌ها برای ارائه پاسخ به درخواست‌های اطلاعات از سوی شهروندان هستند. اتصال دستگاه‌ها به کارپوشه این مزیت را دارد که استاندارد واحد بر عرضه اطلاعات اعمال شود و در نتیجه از هزینه‌های غیرضروری در آینده جلوگیری خواهد شد و همچنین نظارت متقابل بر اجرای قانون از این طریق حاصل می‌شود. همان‌طور که در جدول فوق مشاهده می‌شود انتشار بعضی از انواع اطلاعات از سوی هیئت‌وزیران به نهادها الزام شده است، مثلاً رقم حق‌الوکاله سپرده سرمایه‌گذاری یک‌قلم از اطلاعاتی است که باید توسط بانک‌ها به مردم اطلاع‌رسانی شود. البته کانال اطلاع‌رسانی در مصوبه ذکر شده که شامل کانال‌های جدید اطلاع‌رسانی نیست. در این زمینه هیئت‌وزیران می‌تواند کانال‌های نوین اطلاع‌رسانی مانند کارپوشه ایرانیان را به دستگاه‌ها برای این‌گونه ابلاغیه‌ها الزامی کند.

۵. موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات در مصوبات شوراهای تخصصی حوزه فناوری اطلاعات

شورای اجرایی فناوری اطلاعات و شورای عالی اداری از جمله شوراهای تخصصی در حوزه فناوری اطلاعات کشور هستند. تبعیت فرادستگاهی و فراقوه‌ای از مصوبات این نهادها توسط همه دستگاه‌های اجرایی برای حکمرانی مطلوب کاربردهای فناوری اطلاعات در بخش دولتی یک ضرورت است. مصوبات این نهادها تخصصی باید شامل ترسیم جزئیات فنی شیوه اجرای قوانین باشد. این سازمان‌ها با شناختی که از توانایی‌های بخش‌های فناوری اطلاعات نهادها اجرای کشور دارند می‌توانند استانداردهایی که توسط سازمان استاندارد تصویب می‌شوند را برای بخش‌های مختلف الزامی کنند. بعضی از مصوبات این نهادها در زمینه دسترسی آزاد به اطلاعات در جدول ۵ ذکر شده است.

جدول ۵. دسترسی آزاد به اطلاعات در مصوبات شوراهای تخصصی حوزه فناوری اطلاعات

شماره ماده	حقوق شهروندی در نظام اداری، مصوبه شورای عالی اداری (۱۳۹۵)
(۱)	<p>اصول و مبانی حقوق شهروندی در نظام اداری منبعت از منشور حقوق شهروندی عبارتند از:</p> <p>۳. امکان دسترسی سهل و بدون تبعیض شهروندان به مراجع صالح و بی‌طرف قضایی، اداری و نظارتی، به‌منظور دادخواهی آزادانه برای شهروندانی که تصمیمات نهادهای اداری و یا کارکنان را خلاف قوانین و مقررات بدانند.</p> <p>۴. الزام به اطلاع‌رسانی تصمیمات و اقدامات اداری همه مسئولین و کارکنان دستگاه‌های اجرایی، که به نوعی حقوق و منافع مشروع شهروندان را تحت تأثیر قرار می‌دهند.</p> <p>۵. امکان دسترسی مستمر شهروندان به مدیران و کارکنان دستگاه‌های اجرایی برای پاسخگویی و ارائه راهنمایی‌های لازم در چارچوب وظایف محوله.</p> <p>۶. الزام به ارائه و انتشار مستمر اطلاعات غیرطبقه‌بندی شده و موردنیاز شهروندان توسط دستگاه‌های اجرایی.</p> <p>۷. امکان دسترسی شهروندان به اطلاعات شخصی خود که توسط اشخاص و مؤسسات ارائه‌دهنده خدمات عمومی جمع‌آوری و نگهداری می‌شود و اجتناب از ارائه اطلاعات خصوصی شهروندان به دیگران، بدون وجود قانون الزام‌آور یا رضایت خود فرد.</p> <p>۸. امکان بهره‌گیری غیرتبعیض‌آمیز شهروندان از مزایای دولت الکترونیک و خدمات الکترونیکی، فرصت‌های آموزشی و توانمندسازی کاربران در نظام اداری.</p>
(۶)	<p>حق دسترسی آسان و سریع به خدمات اداری</p> <p>۱. مردم حق دارند شخصاً و یا از طریق نماینده قانونی خود به خدمات دستگاه‌های اجرایی، دسترسی آسان و سریع داشته باشند.</p> <p>۲. دستگاه‌های اجرایی باید نهایت تلاش خود را به‌کار گیرند تا دسترسی مردم به خدمات آنها به طریق غیرحضور و یا استفاده از خدمات دولت الکترونیک و به‌طور کلی ابزارها و فناوری‌های نوین انجام گیرد.</p> <p>تضمین کیفیت این دسترسی از نظر سرعت، امنیت و پایین بودن هزینه با دستگاه مربوط خواهد بود.</p> <p>۴. دستگاه‌های اجرایی موظفند براساس نوع فعالیت و خدمات، فرم‌های مرتبط را تهیه و به سهولت در اختیار مراجعه‌کنندگان قرار دهند.</p> <p>۵. تمامی تقاضاهای مراجعین (اعم از مکتوب یا الکترونیک)، باید ثبت شده و شماره پیگیری در اختیار آنان قرار داده شود. همچنین دستگاه‌های اجرایی باید به روشنی، مراجعین را با فرایند رسیدگی، واحد و فرد رسیدگی‌کننده به تقاضای آنها آشنا سازند.</p>

<p>حق آگاهی بموقع از تصمیمات و فرایندهای اداری و دسترسی به اطلاعات مورد نیاز</p> <p>۱. مردم حق دارند براساس اطلاعاتی که دستگاه‌های اجرایی در دسترس قرار می‌دهند یا منتشر می‌کنند، برنامه‌های خود را تنظیم کنند. چنانچه دستگاهی برخلاف اطلاعاتی که قبلاً اعلام کرده و آن اطلاعات، مبنای تصمیمات و اقدامات مردم قرار گرفته عمل نماید، باید پاسخگو باشد.</p> <p>۲. در راستای تحقق نظارت واقعی مردم، دستگاه‌های اجرایی باید به‌طور سالانه، گزارش عملکرد خود را در دسترس عموم قرار دهند.</p> <p>۳. با رعایت قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب سال ۱۳۸۸ و آیین‌نامه‌های اجرایی آن و سایر قوانین و مقرراتی که حق دسترسی افراد به اطلاعات موجود در دستگاه‌های اجرایی را تصریح کرده‌اند، دستگاه‌های اجرایی موظفند اطلاعات درخواستی مردم را در دسترس آنها قرار دهند.</p> <p>۴. به‌موجب ماده (۱۰) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، هر دستگاه اجرایی باید راهنمای دسترسی مردم به اطلاعات خود مشتمل بر انواع و اشکال اطلاعات موجود در آن مؤسسه و نیز نحوه دسترسی به آنها را در سامانه اطلاع‌رسانی خود منتشر کرده و به‌صورت مکتوب نیز در اختیار متقاضیان قرار دهد.</p> <p>۵. برای آشنا نمودن مردم با حقوق خود و فرایندهای اداری، دستگاه‌های اجرایی باید به آموزش همگانی از طریق وسایل ارتباط جمعی اقدام، تا مردم ضمن آشنایی با حقوق و تکالیف خود در تعامل با آن سازمان، انتظارات خود را تنظیم نمایند.</p> <p>۶. اطلاعات مورد نیاز مردم می‌بایست از طرق مختلف نظیر موارد ذیل در اختیار آنها قرار داده شوند:</p> <p>الف) نصب تابلو راهنما در مبادی ورودی و معرض دید مراجعین و نیز تارنما (وبسایت) و درگاه (پرتال) اینترنتی.</p> <p>ب) تهیه و توزیع بروشور و کتاب راهنمای مراجعین.</p> <p>ج) راه‌اندازی خط تلفن گویا.</p> <p>د) نصب نام، پست سازمانی و رؤس و وظایف متصدیان انجام کار در محل استقرار آنان.</p> <p>۷. دستگاه‌های اجرایی باید در ابلاغ تصمیمات خود به مراجعین، ضمن رعایت نکات زیر، نسخه‌ای از تصمیم اتخاذ شده را به ذینفع تحویل نمایند.</p> <p>الف) تاریخ و شماره تصمیم.</p> <p>ب) مشخصات متقاضی.</p> <p>ج) مستندات قانونی و استدلال‌های منجر به تصمیم اتخاذ شده.</p> <p>د) مفاد اصلی تصمیم.</p> <p>ه) اعلام مرجع و مهلت اعتراض به تصمیم.</p> <p>و) نام و سمت صادرکننده ابلاغیه.</p> <p>۸. دستگاه‌های اجرایی مکلفند فرایند انجام کار مراجعین را به‌صورت مرحله به مرحله، از طرق مقتضی نظیر ارسال پیامک به اطلاع آنها برسانند.</p> <p>۹. دستگاه‌های اجرایی مکلفند اطلاعات راجع به نحوه استفاده مردم از خدمات و فرایندهای اداری، نحوه مشارکت در آنها و نحوه اعتراض به تصمیمات و اقدامات خود را در اختیار عموم قرار دهند، به نحوی که امکان تصمیم‌گیری آگاهانه را برای آنها فراهم کنند.</p> <p>۱۰. دستگاه‌های اجرایی باید متناسب با مراجعات، به‌منظور بهبود مستمر نظام ارائه خدمت و افزایش رضایت‌مندی مراجعان، به طرق مناسب اطلاع‌رسانی نموده و حسب میزان اهمیتی که اطلاع مردم از فعالیت‌های آنها دارد، جلسات پرسش و پاسخ با اصحاب رسانه برگزار کنند.</p> <p>۱۱. در جلسات پرسش و پاسخی که از سوی سخنگوی دستگاه اجرایی یا روابط عمومی دستگاه برگزار می‌شود، نباید تبعیضی از حیث دعوت، شرکت، طرح پرسش، ارائه پاسخ و سایر موارد، علیه رسانه‌های منتقد صورت گیرد.</p>	(۸)
---	-----

<p>۱۲. دستگاه‌های اجرایی باید در فعالیت‌های اطلاع‌رسانی خود نکات زیر را مورد توجه قرار دهند:</p> <p>الف) مفید بودن اطلاعات قابل دسترس یا ارائه شده؛ یعنی اطلاعاتی که علم به آنها، توان تشخیص و قضاوت و آگاهی افراد را افزایش می‌دهد.</p> <p>ب) درست بودن اطلاعات ارائه شده؛ بدین معنا که هم اسناد و مدارک و ابزارهای حاوی اطلاعات باید واقعی و صحیح بوده و هم مفاد و مندرجات آنها عاری از خدشه باشد.</p> <p>ج) به روز بودن اطلاعات قابل دسترس یا ارائه شده؛ یعنی اطلاعات باید حاوی آخرین تحولات، مصوبات، اصلاحیه‌ها و تفسیرها باشد.</p> <p>د) بموقع بودن اطلاع‌رسانی؛ یعنی اطلاعات باید در زمانی که نیاز به آن وجود دارد ارائه شود به نحوی که مخاطبان، فرصت معقول برای واکنش و تصمیم‌گیری پس از آگاه شدن از آن را داشته باشند.</p>	
<p>۹) حق اظهار نظر آزاد و ارائه پیشنهاد در مورد تصمیمات و فرایندهای اداری</p> <p>۶. دستگاه‌های اجرایی می‌بایست حسب شرایط، نسبت به راه‌اندازی، استقرار و یا روزآمد کردن سیستم‌های ارتباط دوسویه نظیر صندوق پیشنهادها و انتقادات، پست صوتی و درگاه (پرتال) سازمانی، به‌منظور ارائه شناسنامه خدمات و فعالیت‌ها و اخذ دیدگاه‌های مردم اقدام نمایند.</p> <p>ه) کامل بودن اطلاع‌رسانی؛ یعنی تمام اطلاعاتی که واکنش یا اقدام یا تصمیم مخاطبان به آنها منوط است، نظیر زمان، مکان، اسناد و ادله، هزینه و مدارک هویتی لازم، به‌صورت یکجا اعلام شوند.</p>	<p>شماره ماده</p> <p>آیین‌نامه اجرایی تحقق دولت الکترونیک، مصوبه شورای عالی اداری (سال ۱۳۸۱)</p>
<p>سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است نسبت به راه‌اندازی جایگاه اینترنت (portal) به نام «مردم» به منظور دستیابی آسان و سریع عموم مردم به اطلاعات و خدمات دستگاه‌های اجرایی تا پایان سال ۱۳۸۲ اقدام نماید.</p>	<p>شماره ماده</p> <p>۴)</p>
<p>۹) کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند شناسنامه خدمات خود را تا پایان سال ۱۳۹۳ و در چارچوب پیوست (ب) تهیه و به معاونت ارسال کنند. هرگونه ارائه خدمت الکترونیکی و تخصیص منابع اعم از تجهیزات، اعتبار و نیروی انسانی بدون داشتن شناسنامه خدمت مورد تأیید معاونت و بدون در نظر گرفتن الزامات و چارچوب مرجع معماری خدمات دولت الکترونیکی ابلاغی کمیسیون، ممنوع است. معاونت پس از تأیید خدمت کد منحصر به فردی را به خدمت مذکور تخصیص می‌دهد. معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی موظف است با رعایت مفاد ماده (۸) کلیه منابع مورد نیاز ارائه خدمت را پس از تأیید شناسنامه خدمت توسط معاونت در بودجه سنواتی لحاظ نماید.</p> <p>تبصره «۱»- شناسنامه خدمات باید با رویکرد یکسان‌سازی فرایند ارائه خدمات در واحدهای مختلف دستگاه تدوین شود و در درگاه دستگاه انتشار و در دسترس عموم قرار گیرد.</p>	<p>شماره ماده</p> <p>۹)</p>
<p>شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران موظف است تا پایان سال دوم ابلاغ این مصوبه، نشانی پستی کلیه اماکن کشور را براساس ضوابط نظام کدپستی و مشخصات فنی روش نشانی‌دهی مبتنی بر اطلاعات مکان‌محور GNAF تهیه و به عموم ارائه کند. کلیه دستگاه‌ها، شهرداری‌ها و آحاد جامعه و بخش خصوصی موظف به کارگیری این نشانی در اسناد و مدارک و تبادل خدمات خود هستند.</p> <p>۲۷) تبصره- بدین‌منظور کارگروهی شامل سازمان، شرکت ملی پست، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دبیرخانه شهرداری‌های کلان‌شهرها و سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور و شهرداری‌های کلان‌شهرها (حسب مورد) تشکیل و برنامه، ضوابط، نحوه مشارکت و سرمایه‌گذاری اجرای این پروژه را تعیین و برای تصویب به کمیسیون ارائه می‌کنند.</p>	<p>شماره ماده</p> <p>۲۷)</p>

<p>وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است اقدامات زیر را به عمل آورد:</p> <p>۱. برنامه ریزی و اجرای روش دریافت و پرداخت الکترونیکی در کلیه پیشخوان‌های ارائه خدمات در کشور و همچنین محیط‌های اینترنتی برای تعاملات مالی دولتی و ارتقای توان مدیریت مالی دولت با استفاده از سوئیچ خزانه زیرنظر خزانه‌داری کل کشور، برای نظارت برخط روی حساب‌های دولتی و گردش مالی مربوط، از ابتدای سال اول ابلاغ مصوبه.</p> <p>۲. تأمین خدمات اطلاع‌رسانی الکترونیکی از طریق پنجره واحد تجاری ایران (شامل اطلاعات و خدمات تجارت و بازرگانی داخلی و بین‌المللی) برای تسهیل تجارت الکترونیکی در کشور در هماهنگی با پنجره واحد گمرکی به‌عنوان زیرمجموعه و پنجره واحد ملی به‌عنوان فوق مجموعه از ابتدای سال دوم ابلاغ مصوبه.</p> <p>۳. استقرار گمرک نوین را بر مبنای رویه‌های استاندارد بین‌المللی و مدیریت خطرپذیری هوشمند از ابتدای ابلاغ مصوبه آغاز کند به نحوی که خدمات گمرکی از طریق درگاه‌های الکترونیکی در دسترس ذینفعان به‌صورت تعاملی قرار گیرد و گزارش پیشرفت آن را در بازه‌های ۶ ماهه به اطلاع عموم برساند.</p>	(۲۹)
<p>دستگاه‌های اجرایی باید ضوابط بهره‌برداری از خدماتی را که به‌صورت الکترونیکی راه‌اندازی می‌کنند، در چارچوب مصوبات و ضوابط تعیین‌شده از سوی شورا، جهت اطلاع عموم به‌طور شفاف اعلام نمایند به نحوی که استفاده از آن برای بهره‌برداران و شهروندان با ابهام روبه‌رو نباشد.</p>	(۳۹)
<p>کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند از طریق درگاه خود یک کانال ارتباطی امن و قانونی برای انجام رویه‌های اداری برقرار کنند تا کاربران بتوانند با استفاده از کلیه ابزارهای دسترسی و ارتباطی نظیر تلفن، رایانه یا تلفن همراه خود با دولت ارتباط برقرار کنند. به‌دست آوردن اطلاعات و یا ارائه اسناد و مدارک کاغذی، دریافت یا پرکردن کاربرگ‌های اداری آن نباید منوط به مراجعه حضوری شهروندان و صاحبان مشاغل به ادارات باشد.</p>	(۴۱)
<p>کلیه دستگاه‌های اجرایی موظفند برای انجام درخواست‌های اداری و ارائه خدمات دولتی خود به شهروندان از سامانه‌های رایانه‌ای در دسترس عموم موسوم به درگاه که براساس ضوابط و استانداردهای مصوب هیئت‌وزیران به شماره ۱۹۲۶۳۰/ت/۴۲۶۳۵/ک مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۳ طراحی شده است، استفاده کنند و امکان دسترسی به اطلاعات و خدمات مربوطه را از طرق مختلف شامل تلفن، پیامک، رایانه، شبکه‌های ارتباطی و سایر شیوه‌های ممکن فراهم سازند.</p>	(۴۲)
<p>دستورالعمل اجرایی سامانه کارپوشه ملی ایرانیان، مصوبه شورای اجرایی فناوری اطلاعات (سال ۱۳۹۶)</p>	<p>شماره ماده</p>
<p>دستورالعمل اجرایی سامانه کارپوشه ملی ایرانیان وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات سامانه کارپوشه ملی ایرانیان را به‌گونه‌ای توسعه و تکمیل نماید که امکان ارائه خدمات استعلامی دستگاه‌های اجرایی به مردم و یا ارائه اسناد و مدارک احراز اصالت شده اشخاص به دستگاه‌های اجرایی را فراهم نماید.</p>	(۲)

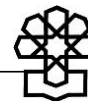
همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود بعضی از مواد مصوبات شوراهای تخصصی حوزه فناوری اطلاعات مکمل همان مواد مرتبط در قوانین هستند و در برخی موارد شیوه‌های تخصصی کانال‌های ارتباطی برای دسترسی شهروندان به اطلاعات ترسیم شده‌اند مثلاً ماده (۴۲) ضوابط فنی، اجرایی توسعه دولت الکترونیک، ضوابط و استانداردهایی واحد برای ایجاد وبگاه‌های دستگاه‌های اجرایی ترسیم می‌کند که رعایت آنها می‌تواند تجربه کاربری همگونی برای کاربران فراهم آورد و استفاده از وبگاه‌های دستگاه‌های اجرایی را تسهیل کند. همکاری ضعیف بین‌قوه‌ای در رعایت این موارد موجب سردرگمی مردم و مراجعه‌کنندگان برای استفاده از خدمات دستگاه‌ها می‌شود.

جمع‌بندی

دسترسی آزاد به اطلاعات از جمله ابزارهای لازم برای تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و سیاست‌های نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری است. قوانین کشور در زمینه دسترسی آزاد به اطلاعات دستگاه‌ها را موظف کرده است که همه قوانین و آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌هایی که به نحوی به مراجعه‌کنندگان و مخاطبان آنها مربوط می‌شود را در وبگاه‌های خود در منظر عموم مردم قرار دهند. در بعضی موارد تکلیف دسترسی به اطلاعات به آیین‌نامه‌هایی منوط شده‌اند که این آیین‌نامه‌ها هنوز به تصویب نرسیده‌اند. به نظر می‌رسد قوانین لازم برای پیاده‌سازی دسترسی آزاد به اطلاعات به تصویب رسیده است و بیشتر هماهنگی و همراهی دستگاه‌های اجرایی برای اجرای قانون باید مورد تأکید مجلس شورای اسلامی قرار گیرد. عوامل مانع از همراهی و تبعیت بخش فناوری اطلاعات دستگاه‌های اجرایی باید مورد واکاوی قرار گیرد و تبعیت از استانداردهای واحد اطلاع‌رسانی و عرضه اطلاعات در فضای شبکه ملی اطلاعات باید مورد اهتمام همه دستگاه‌های اجرایی از جمله مجلس شورای اسلامی و قوه قضائیه قرار گیرد. تکالیف مجلس شورای اسلامی در زمینه دسترسی آزاد به اطلاعات در قانون اساسی تصریح شده است و از این نظر مجلس شورای اسلامی باید در خط مقدم ایجاد و انتشار اطلاعات باکیفیت در زمینه مسئولیت‌های خود باشد. تبعیت قوا از استانداردهای نهادهای تخصصی حوزه فناوری اطلاعات در ایجاد دسترسی آزاد به اطلاعات متعارض با اصل تفکیک قوا نیست و بیشتر به اجرای همه‌جانبه قوانین مرتبط با موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات کمک می‌کند.

منابع و مأخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. منشور حقوق شهروندی، ۱۳۹۵.
۳. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶.
۴. برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۰ - ۱۳۹۶)، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۶.
۵. قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷.
۶. قانون تجارت الکترونیکی، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۲.
۷. قانون مدیریت خدمات کشوری، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶.
۸. قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰.
۹. قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۷.
۱۰. قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۰.

۱۱. قانون اساسنامه شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۵.
۱۲. قانون ۵۷۰ ماده‌ای آیین دادرسی کیفری، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۲.
۱۳. قانون آیین دادرسی جرائم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی، مجلس شورای اسلامی، ۱۳۹۳.
۱۴. آیین‌نامه اجرایی تحقق دولت الکترونیک، شورای عالی اداری، ۱۳۸۱.
۱۵. آیین‌نامه توسعه خدمات الکترونیکی دستگاه‌های اجرایی، هیئت وزیران، ۱۳۹۳.
۱۶. آیین‌نامه اجرایی ماده (۸) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، هیئت وزیران، ۱۳۹۴.
۱۷. آیین‌نامه اجرایی تبصره «۱» ماده (۱۸) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، هیئت وزیران، ۱۳۹۴.
۱۸. دستورالعمل اجرایی سامانه کارپوشه ملی ایرانیان، مصوبه شورای اجرایی فناوری اطلاعات، ۱۳۹۶.
۱۹. حقوق شهروندی در نظام اداری، شورای عالی اداری، ۱۳۹۵.
۲۰. ضوابط فنی، اجرایی توسعه دولت الکترونیک، شورای اجرایی فناوری اطلاعات، ۱۳۹۳.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۲۰۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: انتشار اطلاعات و دسترسی شهروندان به اطلاعات از منظر قوانین و مقررات

نام دفتر: مطالعات ارتباطات و فناوری‌های نوین (گروه فناوری اطلاعات و ارتباطات)

مدیر مطالعه: حسن پوراسماعیل

تهیه و تدوین‌کنندگان: محمدمین فصیحی، ابوالقاسم رجبی

ناظران علمی: حسین افشین، پریسا علیزاده

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. دسترسی آزاد به اطلاعات
۲. دسترسی به اطلاعات
۳. انتشار آزاد اطلاعات
۴. انتشار اطلاعات
۵. قوانین
۶. مقررات

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۱۰/۱